

SANT XEMPLÍ

I

La alta y espayosa escala exterior de la pintoresca y desfigurada església de Sant Esteve de Bas, cap del antich vescomtat, era una cascata feta de caputxas blancas y negras, que desde la plassa s'esbarriava pels negres carrerons, barrejantshi qualche barretina vermella, destriada del espés flotó que n'havia quedat al peu mateix de la escala.

En Perich, un baylet de dotze anys, calsat ab espardenya poch usada, calsas de vellut color d'oli, brusa blava curta y ab la barretina, vermella també, clavada com un montarull sobre 'l cap, s'estava en un recó de paret, las mans á la butxaca y mirant ab ulls reposats com passavan las donas,

Agafada á las faldillles de sa mare, perque no's perdessen entre la corrent, baixava la Agneta, una noya de la mateixa etat d'ell, de molsosas galtas y mirada viva, vestida ab faldilla curta, gipó y corbata, calsada ab espardenya y al cap la graciosa caputxa blanca, neta y curiosa com totas aquellas pessas del traço dominical ab perfum de casa endressada. Al arribar abaix, la Agneta se separá de sa mare.

—¡Perich! ¿qué hi cassas assí? ¡Irás á Sant Xemplí aquesta tarda?

—Jo sí. ¿Y tu, Agneta?

—No sé si ho volrà la mare. ¿Hi há músichs? ¿ho sabes?

—Sí, com sempre.

—Com sempre dius..... De vegadas enganyan.

—No enganyan pa' may. Y jo ho sé que n'hi há, ho podes creure. Y que son de Sant Feliu.

—Donchs, si tu hi vas, ja 'ns hi veurém.

—¿A quina hora?

—A mi ja tarde.

—Adeu.

—Adeu, Perich.

II

Sant Xemplí es una ermita rústega y senzilla, encimada en un pujol, á poca distancia del Fluviá, suara nascut, que discorre per aquells plans com un infantó, ara joganer, ara botós y de vegadas, al atravessar los camins, díscol y ploramicas.

Sant Xemplí está tota voltada de brosta y té un porxo espanyós al davant que pot servir de mirador en lo bon temps y pot soplujar en un temporal sobtat als que van al aplech lo segon diumenge de Setembre.

Darrera la ermita s' exten la *plassa*, voltada d' arbres copulents y formant anfiteatre. D' allí estant la vista s' esplaya per la hermosa planura de Bas, en tot temps frescal y treballadora. Sort n' hi há, perquè pel mitjdía y ponent y áduch pel llevant las montanyas creixen y s' agegantan.

A mitjdía escala atrevidament aquella grandiosa muralla lo camí del famós Grau d' Oot, recort ja casi ben aperduat d' una antiga civilisació que fugia de las marradas. Se'l veu, de Sant Xemplí estant, extendres com una serp y amagarse continuament en la negreyor de las fagedas. Per aquell camí,

que trau á la Plana de Vich, han passat l' odi y l' amor, la pau y la guerra, per espay de llarguissims segles.

Més á la dreta l'enlayrat santuari de Cabrera, desafiant als mateixos cims de Santa Magdalena y'l Puigsacalm, qual retallada y gracirosa silueta se destaca més al ponent, acostantse á Olot, que queda amagat per la serralada que ve de llevant y mort al peus mateixos del Fluvia, amagat entre pollancredas.

III

De lluny, al pujarhi la Agneta, vegé sota la verdor dels arbres, flamejar las barretinas y sentí gemegar la tenora. Las collas de gent hi anavan, venint tothom ab ayre festívol, no solament de Sant Esteve de Bas, sinó també de Vilallonga, del Hostalets, de Joanetas y de las vehinias masías.

En Perich feya estona que hi era. Junt ab altres baylets, tots idènicament arrenjats y tots ab las mans á las butxacas, miravan pujar á la Tureta, que venia de Joanetas ab la seva dida. La Tureta era una galindoya mosseta d'Olot, de dotze á tretze anys, blanca com una satalía, vestida á la moda ab colors clars y mánegas infladas y'l cabell ros voleyan estufat en la testa núa. Era una nota discordant en aquell ajust de gent, casi tota de la rodalia.

La Tureta aná á comprar rosquillas en las consabudas parades de tots los aplechs y s' assentá sobre l' herba, en lo moment en que 's desfeya la primera sardana.

IV

En Perich no havia vist arribar á la Agneta, distret en mirar á la olotina. Ella l' hagué de cridar.

—Perich ¿ja has sardanejat?

—No ho so pa' fet encara.

—Vina assí; seu al meu costat. So vinguda ab la mare y ab la Tia Gracia. Míralas allá.

En Perich escoltava, ja assentat, ab los ulls clavats sempre en la Tureta. La altra ho repará.

—¿Qui é', tu, aquella?

—Una d' Olot, que li diuhben Tureta. Aquella dona é' la seva dida.

—¡Quín cap de pardalets!

—E' molt bufona, ab aquell vestit de senyora rica.

—¡T' agrada, Perich?

—E' un vestit molt bo y bonich, mé' que 'l teu. E' bonich y quèr.

—¿T' agrada, Perich?

Lo tiple, assenyalant la segona sardana, li privá á la Agneta de la resposta d' en Perich, que tanta fretura semblava ferli. S' alsaren tots dos per anar á sardanejar y, avans d'enroscarse en aquella graciosa cadena humana, tot caminant agafats de la mà, mirantlo ella ab uns ulls cuberts de boyra negra, encara enava preguntant:

—¿T' agrada, Perich?

Y voltavan ja, seguint aquell ritme ayrós y gentil que abres del mon admet comparansa, qu' encara en Perich no havia tornat la resposta.

La Tureta sardanejà també, y ab moltíssima gracia, y 'ls ulls d' en Perich, que la tenían davant y la podíen mirar sens esfors, no's distreyan d' ella. Los de la Agneta tampoch perdían aquell mirar y tornava als llabis aquella pregunta, ja ab algun deix de rencor.

—¿T' agrada, Perich?

V

Acabada la sardana, la Tureta desaparegué per anar á fer visita á un mas d' allá prop. En Perich cregué que se 'n anava per no tornar y no la perderen sos ulls fins que s'amagá

per un gran caminal entremitz d' una roureda. La Agneta, al revés, estava segura de que tornaria.

Y torná quan ja s' havia ballat la tercera sardana. Aleshoras hi hagué intermedi llarch, perque 'ls músichs, sempre assedegats, fessen beguda.

La Agneta s' assentá al costat de sa mare y de la Tía Gracia y menjá també qualche cosa després d' haber convidat á n' en Perich, que 'n prengué la perferta, mes sens assentarse. Després, encara ab lo bossí á la boca, se 'n aná ab altres baylets á voltar á la Tureta, que berenava també, contemplántse la tots com una figura rara.

Los ulls de la Agneta tampoch perderen aquella escena mentres esperava, com la resposta á sa primera pregunta, que contestés á la que li havia fet al minyó durant la beguda:

—¿Te sab bò, Perich?

VI

Prou trigaren, però á la fi 'ls músichs acabaren de beure. En Perich, que havia acabat per assentarse al costat de la olotina, era bon xich lluny de la Agneta, que seja, com avans, al costat de sa mare y de la Tía Gracia.

Los músichs comensaren á tocar una nova sardana, en la qual se ficaren darrera de la Tureta, convidada per un hereu de casa bona, tots aquells baylets que la contemplavan y 'l primer en Perich qu' encaixá sa má rústega y poch curiosa ab la fina y perfumada de la forastereta.

De lluny ho vegé la amiga d' en Perich, que, assentada sempre al costat de sa mare y de sa tía, havia estat esperant qu' ell l'anés á buscar per sardanejar, com feya sempre. Y ell, de la má de la olotina y mirántsela de costat ab fascinació, ni semblava recordársen.

La Agneta vegé com los raigs del sol que avans havíen iluminat ab tota la plenitud aquell quadro de tant richs colors, vergonyosos y filtrantse per las branques dels rouredes, apenes

brillavan ja sobre las encesas barretinas que's tenyán d' una negror de crepuscle.

Aquella llum agonisant anava pujant pujant y fugint del prat, de la *plassa*, daurant ja apenas ab color de foch los cimalts dels fréxers. La nit venia depressa depressa y ella extranyava, la Agneta, com tota aquella gent sardanejava ab tanta tranquilitat, com si cada hu no hagués de tornar á casa seva. Ella hi volia tornar, y ben desseguida, perque aquella fosca anava creixent creixent ab una rapidesa singular y á n' ella li feya por. Volsa anársen.....

—¡Marel....

Sa mare, trencant nous ab la Tía Gracia y altras donas, no la sentí. Y la fosca seguí avansant, fins que tot s' ennegri, una nit teñebrosa com la de la Mort, sens lluna, sens estrelles, sens celistia... Lo últim que perdían los ulls era aquella figura blanca y ayrosa de la olotina, puntejant en mitj de la fosca ab l' ayre y l' goig mateix qu' en plena llum.... Y tot era negre ja, qu' encara las orelles sentían lo rondinar impasible d' aquella tenora que ni al peu de la sepeliura hauria sabut callar.....

—¡Anda, tombayonal! ¿Qué fas assí? ¿Quína son t' ha vingut ara?

La tía, que hi era més prop, la sacsejà.

—¡Apa, aixécat!

La Agneta no's movía. La tía palpá.

—¡Deu meu, si es la obetina! Cassa l' poual, Antonia; la refrescarém.

—Ja te l' pòrtuch; vésla tinguent.—

Peró la Agneta's deixondá per ella sola, sens necessitat del poual, que ja arribava.

—¿Qué tens, filleta, qué tens tu?

—Jo no ho sé pa', mare meva.

— Debilitat — digueren las donas sabéudas que s' hi havían anat aplegant.

— Debilitat — confirmá sa mare sens recordarse que la Agneta, ab la esperansa d' anar á Sant Xemplí y sardanejar ab en Perich, á dinar havía fet estragos Li feren beure vi bo, del millor que trobaren en aquellas paradas, sucانthi avans una rosquilla.

La Agneta s' admirá de qu' encara fos día. La sardana s' havía acabat y la Tureta havía desaparegut. En Perich, sempre ab las mans á la butxaca y 'ls ulls reposats, s' estava parat allá á quatre passas, contemplant lo desenllás d' aquell drama.

— Aném, filla, qu' es vespre. —

Y marxaren totas tres, entremij de gran colla de gent. En Perich també seguí sens badar boca.

VIII

Tantmateix alashoras era veritat; ja fosquejava. Aquell cim gegant de las montanyas de ponent acursava 'l crepuscle. Però encara allá dalt ressaltava sobre fons d' or la cresta gentil del Puigsacalm, may tant hermós com en aquell moment, mentres en las casas de baix, que tenia á la falda, ja encenian llum.

La massa fosca dels arbres anava perdentse en la gran ressombra, quan de sopte la lluna, venint del cantó de Sant Feliú, doná sossech al cor y nova llum al vianant. Los sons de la musica, qu' encara s' hi feya, anavan perdentse entre 'ls remors del ventijol que movia lleugerament lo fullatge.

Sobre la serralada de la part d' Olot s' extenia un núvol de color de plom, que tot sovint encenia 'l llamp. No respondia 'l tro á la llum y semblava una amenassavana. Y á la fi sobre aquellas tintas del crepuscle agonisant, sobre 'l resplandor del llampech, dominá una lluna creixent, neta y brunyida com un mirall de plata, y sobre tots los remors se sentí 'l

remor del Fluviá, decidit ab recansa á empindre son llarch camí.

En Perich havia acabat per posarse al costat de la Agneta, que no li deya res. A ell tampoch se li acudí una paraula. Aixís arribaren als mateixos carrers de la vila y á la porta de casa d' ella. Alashoras la Agneta 's determiná á obrir la boca.

—Perich, no 't vull pa' fer nosa .. Si aquella t' agrada...

Y esperá la resposta també debades. Entraren las donas y darrera d' elles la Agneta. En Perich la mirá ficarse endins endins, fins á la cuyna, plantat vora 'l margepeu, sempre ab las mans á la butxaca. Després se girá y 's perdé per aquells carrers intrincats y tenebrosos.

LLUÍS B. NADAL.

RECORTS DE NURIA

Un any deu fer, leri-leri, que, ab lo cor vessant de goig y las camas lleugeias com una dayna escalava las pirinenques montanyas de Ribas y Caralps, disposat á visitar la Moreneta de Nuria, en son trono de montanyas. Mos amichs de Ripoll me'n havíen contat tanta cosa bella! que, verament, me feren determinar; y armat d' un garrot, sarró ben provehit y quelcom més á la buixaca, á mitja nit emprenguí la via ab mon amich, l' Angel Canellas, després de haver escoltat una munió d' encárrechs de la mare, de que li resés una part de rosari de part d' ella á la Santa Verge, que anés á Sant Gil y li dugués pedretas; y fins quan acabavam d' eixir de la vila, al passar devant la *Farga vella*, l' àvia Teresa, eixí á la finestra ab un llum y á mitja veu me crida: —Ton, Ton; ja 'm pensava que hauriau passat per dalt lo rech de ca'n Barrera; estona fá que estava al agoyt Pensa sobretot á portarme uns rosaris de *caxumbo* y res i' encomano més, que sobretot fiquis lo cap á l' olla y resis un *parenostre*, podría ser que la Moreneta 't gorís. Vaja, adeu, y bon viatge.

Las darreras paraulas de l' àvia Teresa, encara ressonavan en mij la fosca y 'l silenci d' aquella nit serena y quieta, que nosaltres ja tornavam esser aviatx á la polsosa carretera disposats á no aturarnos fins á tant d' esser á Ribas. L' ayret bellugadís, feya balandrejar los ramosos branquillons dels ar-

bres, y á nosaltres nos donava més dalit per la ruta que empreníam bastant arriscada, sobretot quan lo sol que, á bon segur, nos eixiría á la collada de Caralps, tocantnos una tonada d' escalfor, que refreda íam á la font de la Ruya ab quatre glops d' ayguardent y uns bons tragos d' aquella cressallina aigua, tan visitada en aquest temps.

Passarem Ribas, que, com á Campdevanol la quietut hi regnava, passant de llarch, y anyorantnos de no sentir aquell fresseig que hi mou la colonia de forasters, que, cansats del bullici de las ciutats, tan á pler se troban en aquells rierals del Freser, que remorejant va escorrentse ab saltironas cap á la vila comtal á trobar son germá lo Ter que horas há mou las turbinas de las grans fàbricas, que tant abundan per ella y son un guanyapá de moltas famílies.

Arribant á Caralps, poblet rónech però pintoresch en extrem, las campanas nos avisavan pera assistir al Sant sacrifici de la missa, ja que era dia festiu y 'ns calía cumplir lo precepte diví.

Eixint de missa dret al hostal per esmorzar y altra vegada costas amunt com que res hagués estat, subant com negres y esgarrifantnos del rem de montanyas que á las foscas havíam atravessat. Lo camí no pot ser més bell: á nostre costat sempre lo Freser que ab sas variacions nos encisava de debò; roqueretas que al passarlas calia anar ab cuidado per no rossolar clots de riu; aquella flayre que despedeixen la munio de plantas que tant abundan en aquella regió; llochs tan venerats y que ab devoció anomenan los pelegrins, *Lo salt del sastre, Fontalba*, etc., y sobretot aquellas collas de romeus que tornan de visitar la Verge, alegrant l' afrau ab sas caníúrias:

Adeu Moreneta de Nuria regina
qui á tu s' encamina lo cel te guanyat.

Responían las joves que bromejant portavan la devantera, formant parellas de noys y noyas, cantant alguna posada per excusa. Per fí oviràrem la *Creu d' en Riva*: ab quatre gambadas la escalàrem y *Salve Reginal* de nostres llavis eixí al mirar á nostre enfront lo devot Santuari. Un tritlleig de campanas anunciava la arribada d' una romeria de rossellonesos, que's veia serpentejar per lo bosch de la Mare de Deu. Las donas ab

la estofada cófia, feyan goig Procurárem arribar al pati avans que aquell esbart de fidels, que de tan lluny venían per rendir un triomf d'amor á la Santa Verge, entrassen al temple. ¡Qué hermosa 'm semblá aquella vista! Al entrar al interior seguírem nosaltres y, al ovirar la Regina, genolls en terra tothom, y 'ls goigs ressonaren pel temple.

Ab quin goig vaig ajuntar
al cor ma veu tremolència;
quin contrast los rossinyols
ab eixa griva roquera.

Lo cor me batía ab forsa... Procurí desseguida cumplir los encárrechs de la mare y de l' àvia Teresa, y derrera una filera d' homes vaig ficar lo cap á l' olla miraculosa resanhi un parənostre ab tot lo fervor de la meva ànima. ¡Quin bé 'm portan al cor y quán me plauhen aquestas santas tradicions! Veyent allá tot un poble devant la Mare de Deu, fervorós y recullit un no pot menys que conmóurers, y aixís me passá á mí. Alguns días trespàrem per aqueils vergers de la montanya, visitant tot lo que estoja aquella vall fresca.

La vall de més atractius
de las regions pirenencas.

Ab quánta recansa vaig despedirme de la Verge; no sé quántas vegadas vaig girarme ans d' abandonar la vall que estava á punt de taparnos lo tossal ahont está asseguda la Creu d' en Riva. Per si la perdérem de vista y, avall, avall, deixant enrera llochs que tant plaher nos donavan al anar y que mi-ravam ab tristesa al abandonarlos, encara que ab la esperansa de tornarlos á visitar. May penso gosar tant, com devant la Moreneta de las montanyas.

Antany jo la visití
en sa vall hermosa y fresca,
la vall de més atractius
de las vessants pirenencas.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

ÍNTIMA

Parlant de la nostra terra
quins bons ratos qu' hem passat!
Si n'hem retretas de coses,
recorts venen, recorts van;
trenats ab trossos de l' ànima
qu' en cada hú hi hem deixat!

Però de nosíras conversas
lo que més á mon cor plau
no es pas lo que diu lo llavi,
s!nó lo qu' en ton esguart
hi glateix, quan tota l' ànima
posas en lo teu parlar;
qu' en tos ulls hi ha una dolcesa
qu' es bálsam pe 'ls cors malalts,
hi ha 'l perfum de la viola,
hi ha nimbes de santedat,
hi ha amor sense gust de terra,
passió que respira pau,
quelcom qu' ab goig me recorda
altre dolcíssim esguart,

lo de la mare, qu'anyoro,
de mon cor fló de tot l'any,
qu' es allá en la terra hermosa
hont nostres recoris se'n van;
terra que, per serhi ella,
no la oblidaré pas may!

M. ROCAMORA

JO S'ESTA DEDICANT
ACORDANT' AIXÍ AL SEU AMB
DRAU DE SE ENCONTRAR ASSONADA
ALTA JUSTA TAN DIFERENT
IVAM QUE ESTABEIX AL ON

ABONADORES

QUADROS DEL CAMP

DINS LA LLAR

Es fosch per tot l' entorn ja fa una estona,
y, havent plegat tothom la seva feyna,
se 'n entran dins la llar á fer rodona,
deixant en lo seu lloch penjada l'eyna.

Tots hi son: jovens, vells, nins joguinosos;
s'hi veuhen barretinas ben vermelles
junt ab los virolats y ensemeps vistosos
mocadors de las vellas y donzelllas.

Del mitj de tots, ab sa veu tremolosa,
esmenta fets capdals de nostra historia,
lo bon avi de testa blanquinosa,
del poble catalá viventa gloria.

La vella fila al vell escón seguda,
las minyonas fan mitja ab gran llestesa,
y'l vell pastor conta ab veu esmoguda
los delitosos jorns de sa infantesa.

Després, per coroná 'ls treballs del dia
de manera ben digna y ben hermosa,
lo Sant Rosari resan á María
seguint la veu del avi farfallosa.

Las seves flamarades ardorosas
los groixuts tronchs de roure caragolan,
y, com núvols de formes capritxosas,
las glopadas de fum amunt se 'n volan.

Y quan l' última estella coheteja
y resta en soletat la llar antiga,
d' entremij del caliu que guspireja
se 'n aixeca una veu que apar que diga:

«Veniuhi cada vespre assí, pagesos,
á explayáus en conversa falagüera
y á resar, entretant que 'ls tions encesos
sa flamarada gronxan encisera.

»Seguiu avant, bons fills de la montanya,
per la via del be qu' haveu empresa;
no deixeu ficar cap costum estranya
dins la llar, temple august de l' honradesa.

»Y, enfortintvos contrant la dura terra,
si un jorn la nostra patria vos demana,
seréu com fins avuy, en pau y en guerra
alta honra de la terra catalana.»

LO TROVADOR DEL MÉDER

que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home

que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home

que en la mort de l'home que en la mort de l'home
INTIMA

que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home

que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home
que en la mort de l'home que en la mort de l'home

Casi bé que cada dia

pensém tots dos lo mateix:

¿Qui veurá la mort del altre?

¿Qui se'n anirá primer?

Que si la partiда es trista

lo quedarse ho deu ser més,

pensant qu'al ser qu'estimavam

potser may més lo veurém;

però si l'ànima, lliure,

veyentnos patir, pat ix,

iquin dol, à cap comparable,

lo del que morí primer!

F. BARTRINA

COSAS DE QUITXALLA

(ARREGLO DEL INGLÉS)

Avui si que hi haurá gran festassa á casa. Qué hi fàrem!
La quitxalla son aixís, uns lleminerois que per donar gust al paladar fins se vendrían al dimoni. Es veritat que aquest any poca feyna hi han tingut á dalt dels arbres, perque la pedregada d'ara dos mesos se 'ns ho va emportar tot. Quína llàstima! Tant com s' haurían carregat!...—Ja 'ls hi diré. Ja, m' han costat un ull de la cara, noys, que aquest any no n' hi ha per qui 'n vol. Pero, vaja, no som, gracias á Deu, tant miserables que no 'ns poguérem donar un gust. L' any vinent será un altre any, si Deu vol, y encara posser nos en sobrarán pera vendre...

—Ola! miréusel, pare, ja es aquí!—interromperen de cop en sa conversa íntima al bon home que d' aquella manera's distreya de la abrusadora calor que pel camí trobava, una colla de veus de xicots que s' entretenien á l' ombrá d' una grossa alzina d' un revol del camí proper á la casa.—Ay, ay, qué hi portéu á n' aquest mocador?—feren també tots plegats abrahonantshi. Préssechs! préssechs! Tú! Miréuse aquest golut! Jo també 'n vull!—Canalla!—exclamá ab lo posat més

serio que pogué, lo qui tant descaradament se veyá assaltat en mitj del camí.—Qu' es aixó! Ni tantsols sabeu donarme lo Deu vos quart?... Y tú, pillastre, deixa 'l préssech desseguida, veyám jo! Aquests son los modos que vos ensenyan á estudi? Apa, aném á casa y vigileu que no hagin de ser per las gallinas aquesis préssechs, avans que per vosaltres, ¿ho sentiu?—

La bullanguera joya de la canalla s' havía convertit en silenciosa tristor.

Pero va; passá més depressa que 'ls claps de boyra que totjust s' atrevían á distraure la llum del sol. Poch estava la atmòsfera per tempestat. La xardor que sentia la quitxalla de més á més per la reprimenda de son pare, havia desaparegut més aviat que no pas la calentor dels préssechs que la mare tota cofoya havia llensat á la galeda del peu de la taula que habitualment hi tenían pera r-frescar lo vi del porró; y com si volguessin imitar lo bellugueig dels préssechs en mitj de l' aygua, saltironavan de goig, contemplantlos y volguent endivinar quin era 'l més xamós. Tots ho eran be prou, pera procurar férssels seus á l'hora del repartiment després de dinar. Tantdebot hi tingüés d' anar cada dia 'l pare á la vila!

—Quantis nos ne tocarán á cada un?—no pogué estarse de preguntiar lo més xich de la colla.—No ho veus? n' hi han sis; donchs, un per ta mare, un pera mí, y un altre per cada un de vosaltres. Tu ja 'ls voldrías tots, ¿oy golafré?—

Vaja; que varen dinar ab forsa desfici aquell dia, esperant que vingués l'hora dels préssechs. Per ells de bona gana haurian comensat, mal que fos no menjant res més, pero no era pas cosa de piular gens ni mica...

—Y donchs,—preguntá festiós lo pare, com si res hagués passat, en tornant del travall al vespre,—¿han sigut bons los présseuchs?

—Sí,—contestá 'l més gran —y com que eran de tant bona mena m' he guardat lo pinyol pera sembrarlo; aixís podrém tenir un presseguer que será més bó que cap dels altres.

—Molt bé, fill meu, veig que sabs procurar per la prosperitat de la hisenda; serás un bon hereu. Y tu, nano?—afegeix dirigintse al més petit.

—Ay pare, era tant bo 'l meu préssech que sense adonar-men se 'm des'eya per la boca com á mel, pero tan depressa,

tant depressa, que la mare ha tingut de donárm'en la meytat del seu.

—Miréusel lo golut. Y del pinyol, qué n' has fet?

—Sí, qué voleu que 'n fes; vinga repelarlo y un cop l' he tingut ben llepat y repelat, ;sist! apretantlo entre 'ls dits s' ha escabullit lluny, l' he tirat més lluny...

—Jo,—salta 'l segon,—he pensat que com aquest any van tant cars, si me 'l venía ne podría comprar moltes altras cosas...

—Ah sí? No ets pas tonto; veig que serás un home de negoci.

—Y tu, Esteve?—diu á l' altre.

—Me l'he guardat, y en surtint de ca'l senyor mestre, me'n he anat á fer una estona de companyía al pobre Joanet, que ja sabeu fa tant temps que está malalt; li pregava molt que 's quedés lo préssech per quant estigués bo, pero de cao manera 'l volía. Jo que sí, una vegada que estava distret, agafó 'l préssech y li amago sota 'l cuixí. Aixís no me 'l podrá rebutjar...

—Be, molt be, Esteve—respongué 'l pare;—aquest acte de caritat es molt lloable. Quí creyeu, donchs, que s'ha aprofitat millor del present que avuy vos he fet?

—L' Esteve!—respongueren plegats los demés germans, enemps que ell abaixava modestament lo cap y que sa mare, que havia presenciat aytals cscenas, s' hi llensava á omplirli la cara de petons.

J. MASPONS y CAMARASA

que en el camp d'abril, en la primavera del seu segon curs
que s'ha de fer en la seva liberdad. Y, en segon lloc, el transvasament
del leys que s'acaba en la riera, en la qual s'han de fer els
seus canals de bona disposició, que no s'ha de fer en la
part que està en la riera, en la qual s'ha de fer en la
part que està en la riera, en la qual s'ha de fer en la

LA RATA PINYADA

La Rata-pinyada comparteix ab lo gripau las antipatías
dels homes. Mes una y altra son obrers d'una impor-
tancia primordial, que travallan á favor del mateix.

Concretantnos á la Rata-pinyada, de las que en Europa
n' existeixen unes trenta especies (1), se pot ass-gurar que
sens ellas la Agricultura 's veuria perjudicada en sos blats,
en sos farrajes, en sas hortas y en sas vinýas. La Rata-pinyada
es lo vigilant principal dels ayres durant la nit, lo gran
eliminator del insecte alat que en aquellas horas corra pels
ayres.

Lo respecte y la estima més gran se deuen al esmentat
animal, qual activitat es prodigiosa en sa guerra contra l' in-
secte.

L' home no sab distingir moltes voltas á sos amichs, y
moltes paga ab ingratitud á sos servidors més fidels. Perque,
¿quí vetllará en vostras hortas, en vostres camps, en vostres
prats y en vostras vinýas, mentres la aureneta y 'ls demés au-
cells de dia dormen? ¿Quí vetllará sinó la Rata-pinyada con-
tra 'ls attachs dels enemicichs alats?

La Rata-pinyada es lleitja. Mes sa estructura que tal la fa á
vostres ulls, ha sigut necessaria pera cumplir sa missió. Y

(1) A Catalunya ne tenim una quinzena.

si la trovém lletja no tením dret á dirli, ja que ella no 's presenta sinó quan la nit ha cubert la terra. De dia està amagada lluny de tota mirada, dintre la fosca més complerta. No hi ha dret, donchs, d' afrontarla.

Mes vejam qué es aquest útil animal. La fantasia popular, no moderna, ha pres á la esmentada com un emblema de la mort y també com al del diable. ¡Animal de la mort, quan precisament es un presservador de la vida! La espiga, la rossa espiga, lo conjunt providencial, la síntesis dels elements que en l' organisme del home integran; la horta, aplech de riquesa, lo laboratori que completa ab los grans la providencia nutritiva del home, y la vinya, la energia restauradora y fortalesa del ser, son deutors á la Rata-pinyada dels beneficis de la protecció més gran, de una bona part de la conservació de sos productes.

La Rata-pinyada es un verdader monstre, ja que conté los caràcters de las dues classes dels vertebrats, mamífer y auzell. Té dels primers lo pel, las mamellas y las dents. Té dels segons las alas, que es tenir lo principal.

La Rata-pinyada es una màquina de treball, un agent en qui la bellesa es está subordinada del tot á la utilitat. La Rata-pinyada ha sigut destinada á la persecució dels insectes voladors de nit, per seguir junt ab lo xiboch, lo treball de la au-reneta y del magay ó falsiot.

Lo xiboch es la ureneta de nit, y la Rata-pinyada també aixís pot dirse. Lo xiboch vola ab la boca oberta perseguint l' insecte, no veientlo en las nits de fosca, però atrapant los que li venen á la boca.

La Rata-pinyada no veu al insecte, però 'l sent y á ell se dirigeix y l' agafa sens equivocarse. L' órgan auditiu del animal es fí per demés, y lo pabelló auricular, quals dimensions son extraordinariament grans, se sent impresionat al remor d' un mosquit ó papalló á una distancia de vegadas d' uns quants metres, y ajuda en gran manera á la captura del insecte. La placa rugosa, millor dit, provehida de plechs á modo de cavitats y guarnida de pels groixuts y llarchs en avant dirigits, situada en la part anterior de la cara, es com si diguessim

una transformació del nas que agafés desde la boca als ulls y encara agafés part del front. Aquest aparell que destruix l' óvul facial, junt ab las colossals orellas, fan de la expressió de la Rata-pinyada la d' un verdader monstre y esplica la por á la mateixa en la fantasia dels pobles primitius.

L' auzell de rapinya nocturn es lo destructor del roseador, lo gran enemic de las cullitas, y la Rata-pinyada es l' eliminador del insecte que vola y que ve á depositar sos ous que donarián naixensa á las larvas que devorarián als arbres fruyters de la horta, als farratges dels prats, á les pampoledes y brots de las vinyas y als arbres dels boscos. Es lo veritable obrer de la agricultura, qual patria es tot lo mon, al estil del pardal, l' obrer cosmopolita, l' aborrert pardal, quals beneficis en res s' estiman y quals malif tas s' han multiplicat á lo increible Lo pardal, qual extermini fou decretat en Alemanya y en la Lombardia en diferentas époques, y ab ell se dictá la sentencia de mort a la agricultura dels dits païssos, poch després s' anyorá tant que s' va revocar la sentencia en vista de la ruina que sobre 'ls vegetals anava guanyant, tornantse á introduhir l' auzell en aquellas terras pera que s' reproduïss lliurement.

Agricultors: Respecte y consideració á la Rata-pinyada, á la aureneta de nit, al servidor de nit que destruix un prodigiós número d' insectes. A ell hauríau de pagar un tribut ja que us salva las cullitas sens demanarvos res, no més que la deixéu tranquila.

BIRD.

LA OBLIGACIÓ DESCUYDADA

POESÍA PREMIADA EN LO SETÉ CERTÁMEN LITERARI CELEBRAT
PER LO «CENTRE CATALANISTA» D' OLOT

FAULA

Dos noyets la gramàtica estudiavan
ab molta voluntat y's disputavan,
un dia y altre dia,
per demostrar qui la llissó sabría
sense ferhi una errada,
quan fora pel seu mestre preguntada.
Aquest semblant conducta 'ls alabava
y sempre els preguntava.

Observant son talent y sa memoria,
á més de la gramáica, la historia
los hi posá, y 'ls noys ab paciencia
aprenían la una y la altre ciencia.
Content lo professor, probá allavoras,
pensant que ls hi sobravan moltes horas
y creyent que 'l saber no fa may nosa,
d' afegirhi á la historia una altre cosa;
y als noys, ab la gramática y la historia
encar los hi sobrá bona memoria

pera posarla á prova
ab l' estudi d' aque la ciencia nova.
D' aquell dia endevant sols ressonavan
á ca 'l mestre dos veus, hont escoltavan
setanta noys, es dir, no, s' adormían
que 'n treyan tant profit com si ho sentían,
donchs no era pas per e ls, que era pels sabis
lo que 's fica pel cap y surt pels llabis,
y en tant lo profesó's felicitava
d' alló, dels académichs que ensenyava.
Tenint, donchs, academia, vingué un dia
que hi entrá l' Inspector. Ple d' alegria
li mostriá 'ls dos novets; los preguntaren
y tot, sense una falta, ho contestaren:
—Aixó va be—feu l' Inspector llavoras.
—Se veu que s' aprofitan molt les horas,
y per doná á n' el mestre encar més gloria
preguntá als demés noys llissons d' historia;
més los altres ¡pobrets! com no sabían
de que se las havían,
per comte de badarne molt ó poca
tancaren tots la boca:
y al mestre l' Inspector va dir:—*Si es certa
que vos teniu per tots la escola oberta,
la obligació que us imposéu, es tanta
per aquells dos noyets com pels setanta.*

PERE ROCA y JORDÁ

que el amor es bien sabor
que yo quisiera que me lo
dejara en su casa
más de uno que no sé
sí el amor es cosa cierta o

AROMASOR.

* *

No preguntis al amor
per qué es trist lo seu posat
quan está de tu allunyat.

No preguntis al cel blau
per qué de dol se vesteix
quan veu que 'l dia fineix.

No preguntis á la fló
per qué's mustiga y consum
quan no veu del sol la llum.

No 'm preguntis pas á mi
per qué 'm moro de tristó
des que vaig somiá un petó.

* *

Lo qu' he llegit en tots ulls
 d'ir ho avuy be prou voldria,
 però ho guardo dintre 'l cor
 per contarho un altre dia:
 lo dia en que, tots solets,
 de llurs secrets fem la tria.

M. ROCAMORA

LA VIDA

EN UN ÁLBUM D' UN CASSADOR

L' amor se 'n va á la cassera
un matí quan surt lo sol;
du son arch damunt la espatlla
per llansar sas fletxes d' or.

La corda del arch es feta
de tres brins de cabell ros,
per miralls du sos ulls negres
d'aquells que encantan los cors.

Quan arriba prop d' un arbre
un auzell emprén lo vol;
l' amor estira la corda
y apunta la fletxa d' or.

Encar la fletxa no vola
que 'l bras li atura d' un cop
l' amor dels aucells, que vetlla
d' un niuhet lo somni dols.

Ja l' arch de sas mans rellisca
 la fletxa cau en la pols.
 En brassos l' amor se llansa
 de son volgut companyó,
 y allí dessoia del arbre
 pactan alegres los dos:
 que l' home penje sas armas,
 quan sos nius penja l' amor.

G. A. TELL Y LAFONT

que en la mort que et se l'animen d'esperar
que et s'acaben i s'acaben i s'acaben i s'acaben
et que vam sup sonri. N'hi vindre i dies
que et volem que et hagam et que et tajem aquell
que et volem que et hagam et que et tajem
d'hi i més que et hagam i tajem los teixits que
oscur i que et s'acaben i que et s'acaben i més que et

CANT DEL CEMENTIRI

FREMIADA EN LO CERTÁMEN DEL CENTRE CATALANISTA D' OLLOT

Enclós per quatre murs que ferms m' enrotllan,
servir es mon destí sols de mortalla:
la mort té per palau l' estancia meva,
d' hont surt, quan vidas vol, batent sas alas.

Avans lo meu terrer i qu' hermós floria,
rublert com bell arol de flors boscanas!
ó be tornat conreu á cops de ferro,
un mar d' espigas d' or lo vent gronxava!

Avuy no es lo mateix, la meva terra
es ara inmens fossar de carn humana,
'hont troban lo descans mil·rs de cossos
que 'l temps va consumint ab sa alenada.

Entorn de mas parets igual qu' un poble
qu' al naixer los seus murs novells enlayra,
aixís arrestellats amunt s' enfilan
casals y més casals plens de cadávres.

Aquí, com si la nit fos sempre eterna,
jamay del jorn vinent se té esperansa;
que 'l cel del endemá, fosch l' ennuvola,
sols l' ombra d' un repós que may acaba.

¡Qué trist es lo meu lloch! altius cimbrejan
forsuts y corpulenys fantástichs arbres,
que vers al cel mirant sembla que vetllin
lo somni sepulcral dels morts que jauhen.

Arreu tinch escampats senyals que portan
fatídich lo sagell de ma comanda,
despullas d' un passat que tristas ploran
ab ulis jay! d' ua present que fa basarda.

Barreig de terra y cuchs es lo meu temple,
jardí qu'en lloch de flors tinch creus sembradas,
respira mon alé sols baf de tomba,
y es tétrich fins lo cel que m' afalaga.

Com runa y pedruscall d' un mur desferra,
blanquejan terrossenches bossins d' ossada;
buydats y consumits cranis rodolan
quan dins d' ample fossar un clot s' hi cava.

No s' ou may cap remor; tantsols á voltas
en mitj de la buydor que m' embolcalla,
lo vent rondinejant ab forsa xiula
brunzint obrintse pas entre 'l brançatje.

Y aixís com feble nau del mar joguina,
moguda al balanceig de las onadas,
si fort lo temporal la desiraleja,
gemega al enfonzarre esbadellada;

també s'ou lo cruixir de closa tomba
que fa quan descarnat desmoronantse,
totduna va tornant polsosas cendras
lo sech grapat d' ossam qu' en son fons tanca.

¡Injusta humanitat! espahordida
l' enutja mon recort perque l' espanta
com nin que somniant fantasieja
visions qu' en lo seu cap més s' agegantan.

Sols tinch al meu costat per companyía
lo cor d' un gran fosser qu' espera tasca,
á punt sempre son bras d' empunyar l' eyna
per qui gelat de mort, á mí s' atansa.

Al veure d' un mortal la seva petja,
segur qu' es molt crudel lo dol qu' amarga,
segur qu' anyoradís aquí li porta
l' amor que veu perdut d' un ser qu' aymava.

Y mentres rodolant los sigles voltin
cercant l' eternitat sa maquinaria,
y mentres que la mort brandant lluhenta
passeji per lo mon la seva dalla,

será lo meu palau, palau que hi regna
ensemps que soletat, justicia santa,
'hont dormen reposant en llits de pedra
barreja d' ilusions y d' esperansas.

JOSEPH SOLER Y COLOMER

À POBLET

La fe que dintre l' cor potent niava
de un àngel hermità, feu ta existència.
Vas naixer ja grandiós, per la clemència
de un serrabí que aquella fe admirava.
Ma Patria t' feu gegant y en tu mostrava
quan rica un jorn la feu la Providència,
fente son cor creyent l' arxiu de ciència
y l' monument sublim de quant amava

¿Qué 'n resta avuy de tu?... tantsols desferra
qu'escarneix constantment ta inmensa gloria;
dol escampat per tot, que al cor s'aferra;
runas, que 'n van fugint, com ta memoria;
¡tot guardat per un hom fill de la terra
qu'explica en castellá la teva historia!...

JOAN FREIXAS

Espluga de Francolí, Septembre, 1896.

L' ANADA A LA FIRÀ

(QUADRET VALENCIÀ)

La jove tenia moltes ganes d'anar á la fira; pero, per més que son pare, un llaurador mitjanament acomodat de la Vall d' Albayda, feya anys que li havia promés dura, fins aleshores presents la pobra jica no havia vist encara satisfet lo seu desitj. Y no era cosa de estranyar. Les males collites, per una banda; per altra, la llarga malalïa de sa muller, que per poch dona ab los seus ossos en la fossa, y, per acabarho d'apanyar, el haver tengut la mala sort de que son fill, al ser quintat, traguera bola negra, foren motius pera que 'l bon home, contra sa voluntat, anara deixant d'un any pera altre la projectada visita á la capital del antich realme. Prou que Roseta ho sentia; perque, pera ella aquell viaje que may se feya, era un verdader ensomni d'or; tantes eren les maravelles que de la ciutat del Túria y de ses famoses festes havia ohit, que 'n lo racó més amagat de son cervell se l' havia forjat lo mateix que 'ls nens se forjen la ilusió més polida de sos tendres anys: com una cosa de fades.

Ademés—¿per qué no dirho?—Roseta tenia 'l seu motiu—
LA RENAIIXENSA.—Any XXVI.

que pera tots era un secret—pera anar á Valencia. Ella massa sabia, porque mil voltes li hu havia dit l' espill que era molt bonica; que'l colors de ses galtes, per lo vermells, res tenien que envetjar als de les roses; que sos negres ulls eren dos estreles que iluminaven dia y nit l' esplendorós cel de sa cara, y que les llargues trenes de son monyo, que caent desfetes en negres ones, tapaven la seuva esquena; son cos flexible com un jonch y sos peuhets menuts, calsats sempre per blanques sabatetes, eren enjisos que les dones li enveijaven y que tenien folls á molts fadrins, que rondaven á tot hora per los contorns de sa casa.

Pero la jica no 'ls feya cas: eren massa ruquerols pera que una dona com ella, que, per tindre molt bon gust y per sa afició á tota mena de brodats, havia mer ixcut la distinció de que la mestra de costura li posara de mal nom la *Senyoreta*, aplegara may á vo erlos. D' aixó podien estar ja convensuts. ¡No eren fluixs les carabasses que 'ls havia dona! Y les que encara els donaría; puig ella tenia fet lo propòsit de tindre per marit un senyor t de la ciutat, que vestira elegantment y parlara en termes distingits, y no com els que empleaven á tot arreu els esclafat-terrossos del seu poble. ¿Que eixe propòsit era un desbarat?... ¿Y qué?.. Desbara's més grossos passen en lo mon; prou que ella ho sabia. Y sino, que ho diuen les noveles que havia llegit y que esriaven p enes d' exemples parreguts: no seria la primera vegada que una jove bonica, pero de humil condició, se casara ab un marqués. ¿Per qué no podía ella també casarse? Per altra banda, en opinió del senyor rector, el ofici de llaurar la terra no es cosa tant roin com alguns se pensen, sino per lo contrari, noble, y molt noble. Tenint aixó n conte—pensava ella—lo meu desitj no es tan foll com cualsevol podríá creure; porque si no precisament un marqués, puig els marquesos no se troven tois los dies derrere de la porta, puch trovar molt be un senyoret acomodat ó, quan manco, de carrera que s' enamore de mí y me fassa sa muller. ¿Per qué no? De mé, verdes se maduren. Es cosa feta—seguia pensant—jo dech anar á la fira, porque 'l cor me diu qu' en Valencia tinch de trovar acomodo. Y resolta á fer lo viaje, que era lo seu ensomni daurat, comprá una ventruda lladriola, que poquet á poquet, aná omplintla en lo trascurs del any ab los fruyts de les seues economies.

II

Aplegá Juliol. La collita del blat havia segut bona; la verema del vi, si les tronades d' Agost no feyen malbé les vinyes, prometia ser millor. Per lo bon aspecte que presentaven semblava que Deu havia benehit les terres; no podien queixar-se 'ls llauradors; l' any era abundant, y si 'l cólera no apareixia aquell estiu, podien estar segurs de que en tot l' hivern no hauria fam en la Vall.

Les ci cunstancies no podien ser millors per anar á la fira. Comprenden-ho així 'l pare de Roseta cregué aplegada l' hora de cumplir la promesa que á sa filla li fera anys darrere.—A San Jaume y Sant Ana anirém á Valencia,—li digué —La jica va vore 'l cel obert al ouir estos paraules.

Pena de goig, trencá la lladriola ahon tenia son tresor; y entre plata menuda, gallets y algú que altre mitj duro colunari, contá trenia y tantes peseies. Poch era, pero els pares posa'ien lo demés. Llavors, sense perdre estona, arreglá vanitosa los drapes de la caixeta, puix volia lluir en la ciutat ses gales de fadrina, y aplegada que fou l' hora de sortida, ¡cap á Valencia falta gent! En un cotxe de tercera del camí de ferro dempe's de poques hores de viatje, accompagnada de sos pares, aná á donar ab los seus ossos en hu dels hostals de la ballà de Sent Francés.

III

La població estava animadísima; per sos carrers, creuats sempre per tota mena de carruatges, apenas se podía transitar, sense esposarse á un atropell, tants eran els forasters que havien acudit atraguis per los encants de les festes; los cafés y botigues, lo mateix que les fondes y cases de menjar, estaven

á tot hora invadits per una moltitud abigarrada que, desijosa de divertirse, se ficava en totes bandes ahon alegrement podia gastar un duro; les mísiques dels pobles que s' havien endut joya en lo festival de la plasa de bous, presidides de ses vistoses senyeres, augmentaven ab les jillones notes dels festius pasos dobles, lo soroll y la confusió que per tot arreu reyna-ba; lo moviment era estraordinari, lo diner corría qu' era un gusi; no podia tindre queixa 'l comers, p' rque ans d' acabar-se Juliol estava ja tent son Agost, gracies als molts atractius de la famosísima fira.

Ro-eta es iava aturrullada. Pero, una jica com ella, feta á la quietut, poques voltes interrompuda del poble, lo trafech d' una gran població en son estat normal era prou p' a marejarla; en dies de fira, per forsa havia de ferli perdre l' cap. Per davant dels seus ulls pasaren hu á hu com les vistes d' un *cosmorama*, tots los principals números del cariell de les festes. Les corregudes de bous en la magnífica plasa que, per son gust arquitectónich, te molt de circo romá, y en la que un poble ubriagat de sanch, demanava á crits caballs, ab lo mateix calor que l' poble rey demanava cristians p' a les feires; l' artística cabalgata; les velles banderes dels gremis, duutes á mà per los cavaris al alegre rebombori de los dolsaynes y tabalets; les vistoses *grupes* de llauradors, que cabalgant rosins enflorats, mostraven son garbo al lluhir lo típic traje del país; los colosalos carros mitològichs, dignes per lo bon gust ab que estavan fets, de les olímpiques festes de l' antiga Grecia, a retreta militar y la batalla de flors, eren espectacles que may havia vist, y que, com tot lo mon, despertaven altament sa curiositat femenil.

Y demprés per les nits la fantàstica *silueta* de la fira, que vista desde l' pont del Real, se destacava espléndida de llum, sobre l' fondo fosch de l' Alameda; les gracioses torres dels Casinos que, coronades per milers de globos elèctrichs, s' enmirallaven en les tranquilles aigües del riu; els pabellons dels Circuls, illuminats profusament, y en los que, als acoris de les mísiques, s' entregaven al plaher del ball elegants pareilles; les casetes dels venedors, favorides sempre per tota mena de forasters; les horxateries al aire lliure, plenes de gent desitjosa d' aplacar la set propia dels bascosos dies del estiu; lo soroll de la traca que, penjada d' arbre en arbre, recorría do-

nant esclafits la llarga estensió de l' Alameda, ensordint als concurrents, que no podían manco de taparse les orellas; y per últim, l' e-pantós tró de la canterella, que al reventar, iluminava com un llamp l' espay, omplintlo d' eixides que, com esplendoroses estrelles, brillaven, un segon en l' altura y caien desfetes en profusa pluja d' or, sobre 'ls caps dels espectadors.

Pero lo que més li cridava l' atenció eren los pavellons dels Círculs, favorits per senyores vestides ab trajes clars, fets tots segons lo patró ab la darrera moda, y que, més que dones, semblaven per sa bellessa fades y papallones. ¡ab quina enveja les mirava! La mitat de sa vida havera donat de bona gana per trovarse entre elles. Y no es que al seu costat se creguera lleixa, no per cert. Lo que 's envetjava era altra cosa: la posició, la riquesa, la roba... Que li posaren á ella un vestit com aquells, y voríem. Lo qu' es bellesa no'n podía desitjar, perque de sobra sabía que era hermosa. D' això podíà donar fe 'l senyorei que, dende que aplegá á Valencia, la seguía, puix repeides voltes i hu havia dit, primei ab los esguardis y demprés de paraula. ¡Y que no estava l' home enamorat! A la llegua se coneixía que dende 'l primer cop li havia entrat per l' ull dret. Lo que feya falta era que la cosa prengués, puix encara que ella no havia soltat penyora, se trovava molt disposta al festeig, si com era de creure, li donava paraula de casament. Llavors seria ella una senyora com les que ballaben en los pavellons de l' Alameda, y, com elles, duria vestits de seda, collars de brillants, manilles d' or, sombrero y qui sab quantes coses més. Estava vist: ella havia vengut al mon pera ser algo; feya temps que 'l cor li hu dia.

Y abstraguda la jove per aquelles cavilositats, filles dels seus desitjos ambiciosos, anaren passant els dies de la fira, fins que 'l tró final de la darrera traca, tornantla al mon de la realitat, li anunciá que les festes havien acabat, y que era ja arribada l' hora de tornar al poble.

IV

La tornada á casa fou trista. Roseta, al eixir de Valencia deixava en ella la mitat del seu cor.—¿Tornaré?—se preguntava.—¡Deú ho sab! Cert era que l' home que l' dia avans en una de les norxateries de la fira li havia jurat amor, li prometé que aniria al poble á demanarla á sos pares. ¿Pero cumpliria sa paraula? Es lo qu' estava per vore. Lo pi-jor era que s'sentia ferid de l' ala, perque l' jove era un moreno molt salat que valia qualsevol cosa, y ella, deixant á un costat los seus desitjos ambiciosos, de bona gana se casaría ab ell, encara que fora pobre, puix miracles pareguts sol l' amor fer.

Ja en la casa payral, la jica se va vore molt visitada de les seues amigues, que, curioses, li preguntaven que s'havia firat.—No vullch dirlo—les responia—perqu' es lo meu secret.—Tanta reserva, com era natural, despertava més la curiositat d' aquelles femelles.—¿Será un vesit de raso? ¿Un collar de perles? ¿Un palmito?—se preguntaven; pero totes per lo pronte se quedaven desitjoses de saberho.

Dues setmanes demprés corregué per la vila una estranya novetat: Roseta se casava. Y no era l' marit un qualsevol, sinó un senyorei molt rich, que acabava d'aplegar de Valencia per lo camí de ferro, y l' havia demaná en tota regla á sos pares. Així hu asegurava en lo forn l' ama del rector, que ho sabia de bona tinta. Les jiques del poble, plenes d'envetia, se feyen creus al saber la novetat, que les pillava de sorpresa.—Miren la gateta moixa—se dien—y qué callat s' heu tenia!—Dones, calleu,—afegia una altra donanse una manolada en lo cap—ara caych perque la molt giulopa guardava tanta reserva. ¡Ja es bona maula! ¿Voleu saber lo qu' es va firar? ¡Un novio!

Resultá que este no era ningún marqués de Dos-Aygües; pero sí nebot de un botiguer de salses, prou apparroquiànat en les partides de la Escola-Pía, que l' volia molt y se' n portá á casa la nora ahon vixqué ben popada y satisfecha.

LA FESTA DEL AMOR

Morta la nit tota estrellada,
llú més que may matiné' estel;
brillan las gotas de rosada
com diamants cayguts del cel.
La matinada es encisera;
com joy ll d' or, lo sol presum:
caniém la primavera,
la festa de la llum.

Dintre del bosch, flors olorosas
volen fe' enveja al romaní;
s' obren arreu l'iris y rosas,
tota la terra es un jardí.
Sembla la vall ampla panera
qu' al cel envia sos olores:
cantém la primavera,
la festa de las flors.

Llansa la tortra enamorada
planys y congoixas dintre 'l niu;
fa ressonar la fondalada
del rossinyol lo cant festiu.

Saltironant la cadarnera,
canta que canta pels pinars:
cantém la primavera,
la festa dels cantars.

Festa de llum n' es ta mirada,
alé de cant ta dolsa veu,
lliri desclós ta mà nevada,
niu del amor lo llabi teu.
Quan lo desclous ben riallera,
hi bech á doll rius de dolsor:
cantém la primavera,
la festa del amor.

JASCINTO TORRES y REYETÓ

ENTRADA D' HIVERN

Arreplegant sa hermosa cabellera
lo sol traspassa 'l límit ponentí
y en l' horitzó que deixa, riallera,
flor del cel, una estrella 's veu lluhí.

Batent sas alas corre per las serras
l' oreig remorejant trista cansó
y l' última oroneta, en otras terras
corre á buscar més llum y més caló;

Y tu, pubilla, la gentil donzella
d' aquesta vall regina de las flors
t' has reclós en ta cambra, com l' aucella,
sомнiant ab lo niu de sos amors.

T' has reclosa Y ¿per qué? porque al mirarte
caprichosa á la Nuna del mirall
no ha sabut lo teu goig impresionarte
y una llàgrima te queya cara avall.

Miravan tant los ulls sempre curiosos
y en las trenas hermosas de los rulls
uns cabells de plata desficiosos
han ferit ab sos raigs los dolsos ulls.

¿Qué no has vist al jardí la clavellina
desprenguent del esqueix l' úlim cl·vell?
donchs, que tems si en eixa hora ponentina
llansa la flor darrera ton cabell.

¡Ah! no amaris los ulls ab plor que escalda
per la nova que reb ton verge cor,
no singlotis si veus caure á ta falda
de joventut la esgroguehida flor.

Arreplega ta espessa cab·llera
per traspassá 'l crepuscol vespertí,
que en tas trenas de un cel de primavera
los estels de l' hivern volen lluhí.

Y en los ulls, hont la llum de la bellesa
tots sos colors hi feya reflectiar
no hi veurás fluctuarhi la vivesa
pus la llum de ton sol se va á eclipsar.

Mes no anyoris del rostre l' hermosura,
que es goig que afalaga, passatjer,
vanitat de un moment que tant sols dura
lo que dura un clavell al claveller.

Quin error, si es que 't creyas enganyada
que la bellesa ab son plomatje d' or
te tindría ab sas alas acotxada
besante sempre ab sos peïóns d' amor.

¿Veus la terra també com se despulla
de las galas que li dava l' mes de Maig?
¿veus del arbre com cau la seca fulla
y l' sol cloure á ponent son últim raig?

Donchs, no apenis ton cor ab vana queixa
 si sospitas lo pas que ha de seguir,
 pel rastre blanch que la bellesa deixa
 en los cabells quan prova de fugir.

Que es la eterna mudansa indefinida
 que 'ns ensenya lo temps ab son pas breu;
 naixer, viure y morir. eixa es la vida,
 sabia lley que en lo mon va dictar Deu.

Mes, ditxosa de tu, que un dols somriure
 pots cambiar bellament ab l' amarch plor,
 perque un jorn la bellesa pogué escriure
 lo seu nom en lo llibre de ton cor.

Y que hi fa que en tas galtas ab llestesa
 hi retir las delicias de son cel,
 si ha deixat dins ton cor, ple de puresa,
 per brillarhi tot temps, son mil ó estel.

Y ton ánima ab sa llum iluminada
 dins los ulls més radianta brillará
 y la flor que ab sa arriencia en ton front bada
 cap hivern esfullarla lograra.

Dissipa 'l pensament que te tortura,
 y alsa la vista perque vegi 'l mon,
 que si perds de ta cera l' hermosura,
 la puresa conservas en ton front.

Y si fosses pels homes sobiran
 en la tendra y hermosa joventut,
 ho serás avuy més, mostrant ufana
 la bellesa sublim de la virtut.

PERE DE PALOL

LO XARRICH DEL AVI

Si vejésseu com xarrica

del bon vi,

us vindría salivera

com á mí!

Si vejésseu com llampuga

lo porró,

mentre reja aquella tira

de vi bo,

si sentíssseu com sorolla

tot cayent

sobre 'l llavi que l' espera

somrient,

vos vindrían fortas ganas

al instant

de passar iota la vida

xarricant.

JOAQUÍM RIERA Y BERTRAN

* * *

TRAJAMOS UN TON

Dissapte dels morts al vespre
vaig anar al cementir,
á portarte una corona
de lliris y l'essamins:
al esser devant ta fossa
tendra remor vaig sentir
y 'm semblá que me cridavas
plena d' amor y d'encís:
—Gracias per ta recordansa,
vina prest, t' esper assí;
lluny de tú l' ànima meva
be prou sab lo qu' es patir!
Jo 'm mor al cel, d' anyoransa
vejente de dia y nit,
y mentres ab mí no estigas,
aquest cel jy cóm m' es trist!—
Aixís vas dir; y mon ànima
al sentir ta veu gentil,
prou jurá ben pres seguirte,
mes no ho ha rogit complir.
Perdona, donchs, estimada,
no lo culpis mon esprit;
es de Deu la meva vida
y á Deu sols tinch d' obahir.

R. MARTORELL Y BENASSAR

LO TEU CANARI

Quí no l' enveja lo teu canari;
á quí no agrada sentí 'l cantar;
sempre que 'l miro dintre eixa gabia
me venen ganas de refilar.

Groch de las alas, tan bonich sempre
com saltirona dalt dels llistons,
sembla que 't diga, ab lo bech, mirante:
¿qué no vens nina, á ferme petons?

Cansons ayrosas que te 'n refila
las prenguí un dia del rossinyol;
desde llavoras, que com tu, nina,
l' aucell s' anyora d' estar tot sol.

Boy solitari, dintre la gabia,
viu sense somnis, sense ilusions;
no té en la vida cap més ventura
que las muxaynas que tu li dons.

Trist y anyorívol, desde las vergas,
los ulls passeja pe' l teu jardí;
¡si veu volarbi de papallonas
damunt las branças del gessamí!

Ell prou voldría tení amoretas;
ell prou voldría sentir amor;
ningú 'ls escolta sos cants hermosos,
sos cants hermosos, eixits del cor.

¿Per qué no 'l deixas sortir defora?
¿per qué no 'l deixas fugir d' aquí?
vols que li obri, nina, la porta?
lloch del Canari, m' hi vols á mí?

Oh! si volías donarmhi entrada,
oh! si 'm voiguesse la porta obrir,
des te ara 't juro, ma bella aymía,
que no 'n voldría may més sortir.

Sols de mirarlo, l' enveja 'm mata;
tinch gelo-ia del teu aucel;
¿m' hi vols hermosa dintre la gabia?
jo 't jur que canto tan be com el.

Desde allí dintre t' endressaría
á punta d' auba mos can's mellors;
á la v sprada, sentir podrías
la cansoneta dels meus amors.

Com lo Canari, també vindría
per entre 'ls ferros á traure 'l bech;
vritat, hermosa, que me 'l darias
de bona gana lo pinyonet?

Cada vegada que 'ls ulls te miro;
sempre que 't miro de fit á fit,
pel meu cor, nina, no sé 'l que hi passa,
sols sé que 'm bota per dintre 'l pit.

Si may un dia lo teu Canari
de dins la gabia fugir volgués,
per Deu, recórdat, del que ara canta
qu' es un Canari, que val molt més.

FRANCISCO X. MAJUELO

En el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,

en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,
en el seu temps, en el seu temps,